

Godkänt
2019-01-14
Giltigt t.o.m
2022-01-14

Versionsnummer
1.0
Diarienummer

Riktlinjer för tetanus- och difteriprofylax till barn och vuxna

För transplanterade/immunsupprimerade finns andra riktlinjer.

BAKGRUND

Tetanusbakterier (stelkrampsbakterier: Clostridium tetani) förekommer i jord och i tarmen hos många djur.

Små utbrott av difteri har förekommit i Sverige, senast på 80-talet, varför det är viktigt att befolkningen har ett skydd mot difteri.

Män som gjort militärtjänstgöring från 1942-1943 har oftast blivit tetanusvaccinerade då.

Vaccination av skolbarn mot difteri, med minst en dos, infördes i Sverige 1943-1947.

De flesta som är födda från mitten av 50-talet, har som barn erbjudits grundvaccination. Boosterdos med tetanus- och difterivaccin gavs vid 10 års ålder, d v s de har fått fyra doser.

Barn födda 1962-1976 har en sämre effekt av boosterdoserna med tetanus och difteri i 10-års-åldern. En del av dessa barn har fått en extra tetanus-/difteridos i åk 9.

Barn födda **från och med 2002** får tetanus- och difterivaccination vid **3 mån, 5 mån, 12 mån, 5-6 års ålder samt i åk 8-9** som del i flerkomponentsvaccin i barnvaccinationsprogrammet.

VACCINER

Difterivacciner

- Fulldosvacciner för grundvaccination:
vaccinerna har full antigenhalt av difteritoxoid (≥ 30 IE). De finns för närvarande enbart i form av flervalenta vacciner avsedda för barnvaccinationsprogrammet (t ex Tetravac). Monovalent fulldosvaccin finns inte.
- Påfyllnadsvacciner (t ex diTeBooster och diTekiBooster):
vacciner med lägre antigenhalt än fulldosvaccinerna (drygt 2 IE difteritoxoid).

Tetanusvacciner

- Fulldosvacciner för grundvaccination:
vaccinerna har full antigenhalt av tetanustoxoid (≥ 40 IE/dos). De finns i form av flervalenta vacciner till barn (t ex Tetravac), samt i **monovalent form som licenspreparat** (t ex Tetanusvaccin).
- Påfyllnadsvacciner (t ex diTeBooster och diTekiBooster):
vaccinerna har lägre tetanustoxoidhalt (≥ 20 IE/dos).

GRUNDVACCINATION (består av tre doser)

Grundvaccination av barn mot difteri och tetanus

Tetanus och difteri ges som del i flerkomponentsvaccin i barnvaccinationsprogrammet.

Barn som ej fått vaccin i barnvaccinationsprogrammet:

- Dos 1: fulldosdifteri- och fulldostetanusvaccin i form av flerkomponentsvaccin.
- Dos 2: fulldosdifteri- och fulldostetanusvaccin i form av flerkomponentsvaccin efter 1-2 mån.
- Dos 3: fulldosdifteri- och fulldostetanusvaccin i form av flerkomponentsvaccin efter 6-12 mån.

Om vårdnadshavare absolut inte vill att barnet ska få flervalent vaccin:

- Ge i stället 1 dos monovalent tetanusvaccin vid varje vaccinationstillfälle.
-

Grundvaccination av vuxna mot difteri

Eftersom inget monovalent fulldosvaccin finns, får påfyllnadsdoser användas även vid grundvaccination.

- Dos 1: påfyllnadsvaccin.
- Dos 2: påfyllnadsvaccin efter 1-2 mån.
- Dos 3: påfyllnadsvaccin efter 6-12 mån.

Grundvaccination av vuxna mot tetanus

- Dos 1: monovalent fulldostetanusvaccin 1 dos.
- Dos 2: monovalent fulldostetanusvaccin efter 1-2 mån.
- Dos 3: monovalent fulldostetanusvaccin efter 6-12 mån.

OBS! Det råder ofta brist på monovalent fulldosvaccin mot tetanus. I så fall kan påfyllnadsvaccin användas vid alla doser.

Till barn kan påfyllnadsvaccin inte användas vid grundvaccination.

PÅFYLLNADSDOSER (gäller vuxna och barn som inte fått vaccin i barnvaccinationsprogrammet)

Påfyllnadsdos mot difteri och tetanus

- Dos 4: påfyllnadsvaccin ges 10 år efter dos 3.
- Dos 5 och vidare: påfyllnadsvaccin vart 20:e år.

TETANUSVACCINATION VID SÅRSKADA

Barn som tidigare fått tetanusvaccin

Barn som vaccinerats enligt barnvaccinationsprogrammet behöver bara vaccineras om de inte har fått tre doser. Barn > 12 månaders ålder behöver alltså nästan aldrig någon extrados.

Barn < 12 månader som endast fått en dos:

Kontakta specialistläkare.

Barn < 12 mån som fått 2 doser:

Tidigarelägg vaccindos 3 om barnet är ≥ 6 mån.

Barn > 12 månader som tidigare fått 2 doser:

Vaccinera endast om det gått ≥ 6 mån sedan senaste dos.

Vuxna som tidigare fått tetanusvaccin

Vuxna som tidigare fått en dos tetanusvaccin

Ge en andra dos fulldosvaccin. Om monovalent fulldosvaccin ej finns kan man ge påfyllnadsvaccin. Immunglobulin behöver endast ges om mer än ett dygn förflutit sedan skadan, om såret är kraftigt förorenat eller om förorening som ej kan excideras finns. Fortsätt därefter grundvaccinering.

Vuxna som tidigare fått två doser tetanusvaccin

Om mer än 6 månader förflutit sedan senaste vaccination, ges en tredje dos fulldosvaccin. Om monovalent fulldosvaccin ej finns kan man ge påfyllnadsvaccin. Immunglobulin behövs ej. Patienten har därefter skydd i minst 10 år, då ny påfyllnadsvaccin ska ges.

Vuxna som tidigare fått tre doser tetanusvaccin

Vaccin behövs bara om mer än 10 år förflutit sedan senaste vaccindos. Då ges påfyllnadsvaccin. Den skadade har efter det skydd i minst 20 år.

Vuxna som tidigare fått fyra doser tetanusvaccin

Vaccin behövs bara om mer än 20 år förflutit sedan senaste vaccindos. Då ges påfyllnadsvaccin. Den skadade har därefter skydd i minst ytterligare 20 år.

Ovaccinerade barn och vuxna

Immunglobulin intramuskulärt

Grundvaccinering med fulldosvaccin påbörjas. Till vuxna kan man ge påfyllnadsvaccin om monovalent fulldosvaccin ej finns.

Okänt vaccinationsstatus, barn och vuxna

Vid misstanke om att den skadade kan vara ovaccinerad inleds grundvaccination.

OBS! Till barn måste fulldosvaccin ges.

Till vuxna kan vid brist på fulldosvaccin, enbart påfyllnadsdoser ges.

Vid risk för stelkramp ges även immunglobulin efter provtagning för antikroppsbedömning mot stelkramp. Vidare handläggning utifrån provsvaret.

Referenser: [Rekommendationer för profylax till vuxna mot difteri och stelkramp, Socialstyrelsen, juni 2009](#)
